

عکس مستوی قضیه خارجیہ نزد خونجی

اسدالله فلاحی*

چکیده

افضل‌الدین خونجی در عکس مستوی موجہات نوآوری‌های فراوانی دارد کہ منطق‌دانان بعدی در این زمینہ ہمگی از او پیروی کردہ‌اند. پی‌گیری این بحث در ارسطو، ابن سینا، فخر رازی و خونجی نشان می‌دهد کہ تغییرات تدریجی از ارسطو تا خونجی مانند طیفی است کہ دو سر آن ہیچ همانندی ندارند و احکامی کہ ارسطو در عکس مستوی موجہات پذیرفته است، ہمگی مورد انکار خونجی قرار گرفتہ است. ہرچند ادعاهای خونجی در عکس قضایای خارجیہ پس از وی مورد قبول عام قرار می‌گیرد، نوآوری‌های او در عکس قضایای حقیقیہ مورد انکار یا بی‌اعتنایی متأخران واقع می‌شود تا جایی کہ بحث از قضایای حقیقیہ از آثار منطقی ایشان حذف می‌گردد. در این مقالہ، بہ دلیل پیچیدگی بحث قضایای حقیقیہ و اختلاف نظرهای فراوان در معنا و احکام آن، از پرداختن بہ عکس این قضایا خودداری می‌کنیم و تنها بہ نوآوری‌های خونجی در عکس قضایای خارجیہ می‌پردازیم. بہ کمک فرمول‌بندی‌های منطق جدید نشان می‌دهیم کہ در ہمہ موارد اختلافی میان خونجی و فخر رازی، حق با خونجی بودہ است و ہمین نکتہ می‌تواند دلیل پذیرش اندیشہ‌های خونجی از سوی متأخران باشد.

واژه‌های کلیدی: عکس مستوی، خونجی، قضیہ خارجیہ، منطق جدید، فخر رازی.

Conversion of Actuality Propositions in Afzal Al-Din Al-Khunaji

Assadollah Fallahi*

On the conversion of modal propositions, Afzal Al-Din Al-Khunaji has many innovations accepted by all logicians coming after. Pursuing the issue in Aristotle, Avicenna, Al-Razi, and Al-Khunaji, we show that the gradual changes from Aristotle to Al-Khunaji make a spectrum with seemingly no similarity between its two ends. In fact all Aristotle's views on the modal conversion have been rejected by Al-Kunaji. Al-Kunaji's successors, although accepted his views on the conversions of the actuality propositions, denied or disregarded his views on the verity propositions. Consequently the conversion of verity propositions vanished from their logic books. In this paper, we confine ourselves only to the conversions of the actuality propositions. With the aid of modern logical formalizations, we shall show that in all disagreements between Al-Razi and Al-Khunaji, the latter's views were the right ones, hence the total acceptance of his ideas by his successors.

Keywords: Conversion, Modality, Actuality Proposition, Al-Razi, Al-Khunaji

---

* Assistant Professor, Iranian Institute of Philosophy